

Trump löper amok

Trump fortsätter att leverera en strid ström av dekret – se lästipsen allra sist för tidigare exempel på det.

Här är några av de nyare utspelen:

- Ett av de mest bisarra är förslaget att USA bör lägga beslag på Gaza och tömma det på palestinier (se 2:a artikeln nedan).
- Trump vill stoppa finansieringen av HIV-läkemedel, vilket riskerar att resultera i en global katastrof när det gäller bekämpningen av Aids (det kan bli snabbt leda till uppkomsten resistenta hiv-virus där dagens läkemedel inte biter).
- Trump fortsätter att infria hoten om omfattande tullar – det senaste är 25% på all amerikansk import av stål och aluminium.

Nedan följer fyra artiklar som tar upp Trumps politik mer generellt och en del av Trumps åtgärder och de konsekvenser som dessa kan få.

Martin F

Innehåll

Trump's statskupp inleddes dag ett och rullar vidare	1
Trump-Musk: ett apartheid-imperium.....	2
USA:s stopp för utlandsbistånd ”En katastrof för Ukraina”	4
Kina sörjer inte över Trumps våg av utspel	7
Lästips	9

Trumps statskupp inleddes dag ett och rullar vidare

Av Melvin Goodman¹, *Counterpunch*, 7 februari 2025

STATSKUPP: Ett plötsligt och avgörande användande av våld inom politiken och framför allt när en liten grupp sätter sig över en existerande regering.

Under kampanjen inför presidentvalet ifrågasattes Donald Trump för sin alltmer auktoritära och våldsamma retorik. Sean Hannity, programledare på *Fox News*, gav Trump möjlighet att försäkra amerikanska folket att han inte tänkte missbruka makten eller sträva efter hamn under en andra mandatperiod i Vita huset. I stället valde Trump att gjuta olja på elden genom att säga att han inte tänkte bli någon diktator ”förutom dag ett”.

I skrivande stund har nära tre veckor gått av Trumps andra mandatperiod och det har resulterat i diktatoriska åtgärder utan motstycke i USA:s historia. Han har gjort sig av med den maktbalans som Grundningsfäderna, *The Founding Fathers*, skapade för 250 år sedan och har använt sig av olagliga, odemokratiska metoder för att försvaga demokratin. Trump, Elon Musk – världens rikaste man, och biträdande stabschefen Stephen Miller bedriver ett byråkratiskt krig mot den federala regeringen. Lagar har åsidosatts i den processen och till och med konstitutionen har kringgåts.

Det centrala inslaget i den byråkratiska kuppen utgörs främst av en pågående utrensning inom statsbyråkratin, i synnerhet justitiedepartementet och FBI samt organ som *Environmental Protection Agency* (EPA) och *Consumer Financial Protection Bureau* (CFPB).

I veckan uppmanades de anställda vid *Agency for International Development* (AID) att stanna hemma, dagen därpå förklarade utrikesminister Marco Rubio att han själv tagit över skötseln av AID. Rubio, som under sin tid i senaten var en stark uppbackare av AID, skyllde förändringen på de höga nivåerna av ”olydnad” inom den högsta ledningen för organet. (Rubio går också i spetsen för planerna på att återta Panamakanalen, men jag får lämna de utrikespolitiska galenskaperna till en annan gång.) Musk för sin del har tagit åt sig äran ”av att ha ägnat helgen åt att mata in USAID i flistuggen”.

Förutom att tillsätta Rubio som chef för AID meddelade Trump att finansminister Scott Bessent, en miljardär och chef för en *hedgefond* (värdepappersfond), skulle ta över som chef för *Consumer Financial Protection Bureau*. Bessent ersätter Rohit Chopra, en engagerad chef som stärkt byråns makt gentemot banker och andra finansföretag. Chopra hade ett femårigt förordnande som inte skulle utlöpa förrän i slutet av 2026. Bessent gav omedelbart de anställda order om att avbryta delar av det viktigaste arbetet och att inte inleda några nya utredningar.

Samma metod tillämpas inom EPA, där erfarna tjänstemän ersätts med politiskt utnämnda med en bakgrund som lobbyister för olje- och kemisk industri. Under Trumps första mandatperiod förlorade EPA tusen anställda med ansvar för vetenskapligt arbete och riktad lagstiftning. Under sin andra mandatperiod har han redan varnat tusen anställda att deras anställning ”kan vara över omedelbart”.

Förutom utrensningen inom administrationen stoppade *Office of Management and Budget* (OMB) alla federala anslag, vilket strider mot konstitutionen. En federal domare utfärdade omedelbart en order som motsatte sig åtgärden och som åter bekräftade vad konstitutionen anger om att det är kongressen som avgör sådana frågor. Därmed har Trumps försök att frysa biljontals dollar med federala utgifter hejdat för tillfället. Under tiden har Musk installerat sig

¹ Melvin Goodman är verksam vid Center for International Policy, professor i statsvetenskap vid John Hopkins University och tidigare analytiker inom CIA.

i OMB så att han och hans stab kan arbeta till långt fram på natten. Samma taktik som han använt sig av på Twitter och Tesla.

Bessent, som fick stöd av 16 demokrater under senatsförhören om hans tillsättning, har till och med gett Musk, en icke vald utländsk miljardär, full tillgång till finansdepartementets avlöningssystem. Det största övergreppet mot dataförordningar och den enskildes rättigheter i USA:s historia. Musk skickade ett stort antal unga programmerare – bl a en som nyss tagit studentexamen – till departementet där de tvingade tjänstemännen att ge dem full tillgång till det system som har hand om alla av kongressen godkända utbetalningar.

Den högste tjänstemannen på finansdepartementet blev avskedad när han vägrade släppa in Musks ”milis”. Senator Ron Wyden sade att Musks ”stormavdelning fått tillgång till en guldgruva av data som varje utländsk spion och korrupt aktör skulle vilja komma åt. Det här ser ut att bli en mardröm”. Denna episod i sig vore tillräckligt för att tala om statskupp om det skedde i något annat land.

Två krönikörer i *New York Times* betecknade de gångna två veckorna som ”en president-administration som spårat ur”. Nej, det är mycket värre än så: vi bevittnar en statskupp. Bara för att Trumps agerande kunnat ske utan våld innebär inte att det handlar om något annat än ett odemokratiskt maktövertagande.

Russell Vought, medförfattare till regelboken till vad vi nu bevittnar (dvs ”Project 2025”), kommer snart att tillsättas som chef för OMB och är hjärnan bakom det mesta av Musks intriger för att urholka USA:s administration och slå sönder republiken. Vought sade vid ett tillfälle att hans mål var att ”byråkraterna skulle känna sig traumatiserade. När de vaknar på morgonen ska de inte ha någon lust att gå till arbetet eftersom de betraktas som skurkar”.

Ett av Benjamin Franklins mest berömda och profetiska citat fälldes i Philadelphia 1787 som svar på en fråga från medborgare om resultatet av mötet för att skapa en konstitution. Franklins svar var att mötet var tänkt att skapa ”en republik, Madame, om ni kan bevara den”. Franklins poäng var att republikens fortlevnad hängde på medborgarnas engagemang och kunskaper. Sorgligt nog struntade drygt 77 miljoner amerikaner 2024 i behovet av vaksamhet och uppslutning till försvar av republiken och röstade på Donald Trump.

Trump-Musk: ett apartheid-imperium

Av Edwy Plenel, *Mediapart*, 5 februari 2025

Donald Trumps krav på en etnisk rensning av palestinierna i Gaza visar att hans mandatperiod är en krigsförklaring mot alla elementära demokratiska ideal. Det skedde dessutom bredvid den Benjamin Netanyahu som är föremål för en arresteringsorder av Internationella brottmålsdomstolen i Haag.

”Vi tar över och städar kort och gott upp det hela” sade Donald Trump den 4 februari vid den presskonferens han höll i Vita huset tillsammans med den Benjamin Netanyahu som Internationella brottmålsdomstolen avser att ställa inför rätta för brott mot mänskligheten.

Det Trump talade om var Gazaremsan, som han vill göra till ett Rivieran i Mellanöstern, befriad från sina invånare, palestinierna, som han tänker utvisa till Egypten och Jordanien.

På Palestinafrågan vilar således världens öde. Israels premiärminister var den förste regeringschefen att bli mottagen av den nye presidenten i världens ekonomiska och militära stormakt nummer ett. I Washington fick Netanyahu uttryckligen grönt ljus för att fortsätta med de brott han anklagas för: en etnisk rensning av det palestinska folket och som i realiteten också pågår på Västbanken med bosättarnas och arméns attacker på palestinska läger och byar.

Långt ifrån talet om att förinta Hamas efter 7 oktober är målet nu uppenbart att eliminera Palestina, smula sönder själva tanken på det, avlägsna dess folk från det territorium Israel erövrat.

Det handlar inte om ytterligare ett i raden av påhitt av en osannolik och grotesk president, det handlar om en fascistisk president.

Imperiet går till motattack och det är ett imperium som står för en radikalt ond politik: ett medvetet förnekande av all mänsklig gemenskap, total nonchalans mot allt som rör lika rättigheter, bekräftande av att det är den starkes lag som råder, en makt utan gränser och principer. Donald Trumps andra mandatperiod gör den nordamerikanska imperialismen glödhet genom att utan omsvep sträva efter erövringar och dominans och blottlägger allt som dolts bakom tal om USA:s storhet – ekonomiskt, militärt, kulturellt – gentemot omvärlden.

Kopplingen till filmeposet *Star Wars* (detta stjärnornas krig med *Empire Strikes Back* som femte episod) är grundad för science-fiction är det mentala universum som präglar det nya feodalvälde som, med Trump, tagit makten i Washington: en techno-baserad oligarki med den digitala revolutionen som drivkraft och förankrad i det absoluta och orubbliga i sin maktställning. Precis som dess mest framträdande representant, Elon Musk, som köpt sig till posten som icke vald biträdande president.

En pågående statskupp

Nyckelordet är ”gränslöshet”: inget får på något område – makt, rikedom, erövringar, utvinning av naturtillgångar, osv – stå i vägen för hans vilja. Den storhet man gör anspråk på handlar om en förebådad katastrof. *Make America Great Again*, detta ”MAGA” med ett program som ryms i en enda paroll, innebär att inget får hejda USA:s vilja till makt. Inte bara över planeten Mars, utan också över suveräna nationer – Kanada, Panama eller Danmark *via* Grönland. Inte bara över icke önskvärda människor, dessa migranter som ska deporteras, utan också över utländska varor i en repris av de mest uråldriga former av handelskrig. För att inte tala om demokratin i sig, redan lämnat åt glömskan och reducerad enbart till legitimitet i form av val.

Efter tillträdet den 20 januari är det en genuin statskupp som pågår i USA, via dekret från presidenten som inte går att överklaga och med Elon Musk som den nitiske arkitekten bakom. En icke vald miljardär går till frontalangrepp mot staten från sitt DOGE, departementet för effektiv regering. Vad han inte kan tåla är att det existerar en administration som garanterar allmänintresset. Inget mer internationellt bistånd, inget mer organ till skydd för miljön, ingen anställningstrygghet, ingen mer uppgiftssekretess. Den 28 januari mottog två miljoner federalt anställda en e-mail där de uppmanades att säga upp sig samtidigt som det kommando Musk omger sig med lade beslag på faktabasen i USA:s ekonomidepartement.

Trump's president-administration är inte någon ny inkarnation av social konservatism. Den förkroppsligar barbariets framväxt i civilisationens hjärta, precis som skedde i Europa med fascismen och nazismen och då hela mänsklighetens öde sattes på spel. Den kontrarevolution som nu pågår med full kraft är riktad mot de insikter och den medvetenhet som uppstod efter andra världskriget, efter härjningarna då och det folk mord det lett till. Det var till följd av detta som de universella mänskliga rättigheterna utropades och FN:s diplomatiska regler etablerades.

Trump gör ingen hemlighet av det: han tänker göra upp med det arvet. Mot löftena om lika rättigheter som fortsatt att utgöra grunden för frigörelse ställer han djungelns lag med det identitära som alibi, förankrat i blod och jord, vilken slump som gjort att man råkat bli född på en viss plats och familjebanden. Ingen mer gemensam mänsklighet, inget mer internationellt samfund, slut på solidaritet och broderskap: vad som är rätt och riktigt är vad jag anser vara

det för mitt folk, min nation, min makt. Och inget annat. Detta politiska program är i grunden separatistiskt: det bryter med drömmen om en gemensam värld av mänskliga varelser, och den natur de är en del av, som har något gemensamt, är orubbligt sammankopplade, uppblandade och överlappade.

Apartheid är nyckelordet. Det var 1948, samma år som deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna och staten Israel erkändes, som afrikaner-regimen i Sydafrika utfärdade lagarna om åtskillnad – den egentliga betydelsen av ordet "apartheid".

Införandet av denna segregation, som i alla vardagslivets aspekter – boende, arbete, resande, föreningsliv, osv – satte den vita befolkningen främst, förklarade den överlägsna andra kategorier – svarta, indier, färgade – framstod då som det yttersta uttrycket för vad som gett upphov till den europeiska katastrofen: denna hierarki av mänskligheten som leder till galenskap, kolonialt och imperialistiskt, om storhet och erövring och som oundvikligen leder till att förneka medmänniskan, jaga undan den, stöta bort den eller utrota den.

All extremhögers program

Trumps administration framstår som ett apartheids imperium, till sin ideologi och sina perspektiv. Detta monster är på väg tillbaka runt om i världen: det är programmet för all extremhöger, i alla dess varianter.

Ett infernaliskt program som oundvikligen vill åt mångfalden hos berörda folk, som slår mot kvinnornas rättigheter, mot kampen för HBTQ-rättigheter och i vidare bemärkelse mot alla de s k minoriteter som hotar konservatismerna hos de s k majoriteterna.

Elon Musks nazisthälsning, föregången av en hel rad andra handlingar som vittnar om hans rasism, hans antisemitism, hans fascism, har sin bakgrund i detta. I likhet med Peter Thiel och David Sacks, två andra namn inom den techno-feodala oligarki som tagit makten i USA, kommer Elon Musk från denna segregationens och rasåtskillnadens Sydafrika med sitt motstånd mot humanismen, dvs den radikala negationen av lika rättigheter.

Symboler för det sanningens ögonblick som närmar sig i en värld som just nu ser ut att gå mot ett värre tillstånd: en gammal värld av rovdrift som inte vill dö, trots att den är dömd att gå under, och som skapar monster inriktade på att definitivt utrota hoppet om en bättre värld, mindre orättvis, mindre våldsam, mindre destruktiv. Det är ett hot mot civilisationen vi står inför och som vida överstiger sekundära stridigheter och tillfälliga motsättningar. Det är kanhända hög tid att inse det.

USA:s stopp för utlandsbistånd "En katastrof för Ukraina"

Av Clara Marchand, *Mediapart*, 7 februari 2025

Hittills har Ukraina varit största mottagare av bistånd från USAID, USA:s organ för internationell utveckling, som Donald Trump nu beslutat att avveckla. I staden Mykolaiv, nära fronten, väntade man på pengar, bränsle och byggmateriel.

Den 23 januari slöt den kommunala ledningen för staden Mykolaiv i södra Ukraina, 60 kilometer från fronten, ett lovande samarbetsavtal med USAID i syfte att utveckla ekonomin lokalt. Liknande avtal har USAID varje vecka ingått runt om i Ukraina, organisationens största mottagare av bistånd. Sedan 2022 har USAID försett Kyiv med 7 miljarder euro i humanitär hjälp och utveckling och drygt 27,6 miljarder euro i direkt budgetstöd.

Men från ena dagen till den andra tillkännagav Trump-administrationen att man avbröt utvecklingsbiståndet, vilket orsakade en chockvåg inom den humanitära sektorn. På en fråga från *Mediapart* om detta beslut hänvisar USAID bara till ett kortfattat uttalande från

utrikesdepartementet: ”Vi gör oss kvitt slöseri, blockerar woke-program och klarlägger aktiviteter som strider mot våra nationella intressen.”

I Mykolaiv, som överallt i närheten av fronten, märks den stora omställningen redan. Leveranserna av byggmateriel, avgörande för att kunna reparera förödelsen efter bombningarna, som tidigare varit regelbundna syns inte till längre. ”Vi har givetvis reserver, men det finns risk för att materiel fattas efter nästa bombattack”, säger biträdande borgmästaren Serhiy Korenev.

Denna hamnstad med 460 000 invånare bär ännu spår från 2022 då ryska trupper, då på bara en mils avstånd, hamrade på mot hela bostadskvarter, vilket lämnade efter sig skador som ännu är synliga på gatorna. Mitt emot stadshuset vittnar regionala rådets byggnad ännu om detta våld: ett stort håll slets upp i den imponerande tio våningar höga byggnaden efter en direkträff av en missil. ”När vinden blåser hitåt hörs ljudet av bombningarna av Cherson”, tillägger Serhiy Korenev.

Vid elvatiden på kvällen den 22 januari blev Vadaturskij-gatan i sin tur måltavla för denna förfärliga ryska roulette, en Shahed-drönare slog ner i en grupp hus. När *Mediapart* en och en halv vecka senare är på plats har de urblåsta fönstren ersatts av plywood. Ioulia Matvitjuk går hemåt förbi det hoprasade grannhuset där en 74-årig kvinna blev allvarligt sårad. ”För tillfället är det överlevnadsinstinkten som tar överhand”, säger hon som ursprungligen är från Cherson. ”Det är fem dagar efteråt som man blir rädd. Nu darrar jag så fort sirenen ljuder. Barnen är rädda när de går förbi spillrorna.”

Avgörande energibistånd

2022 flydde hennes familj från Cherson efter två månaders ockupation. Efter att först ha varit i Polen kom Ioulia i början av 2023 till Mykolaiv, en timma hemifrån. När dammen i Kachovka exploderade i juni 2023 sveptes hennes hus med, helt överlämnat åt grodorna och mössen som frodas i gytjtjan, trots bombningarna. Hon är i fyrtioårsåldern och har aldrig delat samma optimism som en del andra beträffande Donald Trump och är inte förvånad över att hjälpen stoppats: ”Den viktigaste lärdomen av de tre senaste åren är att vi inte kan lita på någon annan än oss själva.”

Hennes båda barn följer undervisningen online, vilket tvingar denna f d veterinärassistent att hålla sig hemma. Skolan, längst ner på gatan, träffades av bomberna 2022. Av de 64 olika skolor som finns i Mykolaiv har bara sex kunnat återuppta undervisningen direkt. De övriga är stängda, håller lektioner online eller tar emot barnen bara några dagar i veckan, endera på grund av de skador man råkat ut för, eller också i brist på adekvata skyddsrum för elevernas säkerhet.

”Återuppbyggnaden sker steg för steg, men det innebär en avsevärd investering. I vår skola har man redan iordningställt ett underjordiskt skyddsrum. Det borde snart vara klart att öppna”, säger Ioulia. USAID hade tidigare lovat att i år finansiera byggandet av ytterligare fyra skyddsrum i skolorna i Mykolaiv, ett projekt som nu är i fara.

”Det mest akuta är behovet av hjälp med elektriciteten”, tillägger Serhiy Korenev. Medan Ryssland förstört ungefär 70 procent av Ukrainas elproduktion har USAID spelat en avgörande roll för att upprätthålla elförsörjning, uppvärmning och tillgången på vatten för miljontals ukrainare under de ryska attackerna.

I Mykolaiv skulle organisationen stå för 2 000 ton bränsle till generatorerna. ”Amerikanerna har redan försett oss med en gasenhet på 1,5 MW och som är tagen i bruk. De skulle också förse oss med drygt 1,5 MW batterier till sjukhus och hälsocentraler, viktig infrastruktur och till vårt största värmeföretag”, säger biträdande borgmästaren. Sedan invasionen startade har

USAID satsat 1 miljard dollar i Ukrainas energisektor, på att synkronisera Ukrainas elnät med EU:s och på ett decentraliserat och ekologiskt elnät.

Före kriget stod den strategiskt viktiga hamnen i Mykolaiv för 40 procent av all godstrafik i Ukraina. Idag vittnar stängda butiker och tomma gator om vilka konsekvenser kriget fått för ekonomin. Ändå är befolkningen nu åter nästan lika stor som före kriget med 460 000 invånare, varav 54 000 interna flyktingar.

För tre veckor sedan tändes hoppet genom avtalet med USAID, som öppnade möjligheter för små och medelstora företag. Flera hundra mikroföretagare, främst tidigare soldater, hade redan utnyttjat detta program. Nu undersöker de styrande i staden andra möjligheter med andra utländska partners, som Danmark som särskilt tagit sig an Mykolaiv-regionen. Det handlar om mer än blott och bart en ekonomisk omstart: för ukrainare som Ioulia handlar det om att kunna återvända hem och där återskapa sin tillvaro. Enligt biträdande borgmästaren handlar det annullerade biståndet om 8 miljoner dollar.

Dussintals organisationer medellösa

Och Mykolaiv är inte den enda stad som drabbas av denna plötsliga helomvändning från amerikansk sida. ”Om hjälpen inställts i tre månader skulle det redan ha varit katastrofalt för civilsamhället i Ukraina”, säger Ioulia Shukan, forskare vid EHESS, en samhällsvetenskaplig högskola i Paris, och aktiv med humanitära uppdrag i Ukraina. Kommuner som tack vare lagen om decentralisering sedan 2014 haft tillgång till hjälp med social service och förbättringar av sjukhusen, känner nu de satsningarna vara hotade.

USA finansierar också program för hjälp till veteraner, evakueringar, stöd till dem som tvingats fly, kamp mot korruption och minröjning. Huvuddelen av de organisationer *Mediapart* varit i kontakt med vill inte uttala sig av fruktan för eventuella repressalier om stoppet skulle upphöra. Nina (påhittat namn), chef för en NGO i Kyiv som samordnar evakueringar, leveranser av humanitär hjälp och akuta reparationer, har precis förlorat 5,5 miljoner euro, dvs halva sin årliga budget. ”Våra anställda, ofta själva flyktingar, är sårbara kvinnor. Över en natt klarar jag inte längre av att betala dem”, säger hon.

”Det kommer att ske ett urval”, säger Ioulia Shukan. ”De stora organisationerna med olika metoder för finansiering kommer att klara sig, men de små strukturerna får svårt att klara chocken.” President Zelenskyj letar nu alternativa finansieringsmöjligheter och lovar att stödja de viktiga projekten under stoppet.

Den 29 januari gjorde USA:s utrikesdepartement undantag för ”avgörande” humanitär hjälp, dvs ”viktig medicin, läkarvård, livsmedel och tak över huvudet”. Men flera NGO:s i Ukraina rapportera att deras tillgångar är blockerade trots att de skulle rymmas inom ramen för det beslutet. USA-diplomater har förvisso begärt totalt undantag för Ukraina, med hänvisning till den nationella säkerheten, men i Washington ökar trycket dag för dag: femtiosex högt uppsatta tjänstemän i USAID har permitterats för olydnad. Och nästan samtliga av de 10 000 anställda väntas bli uppsagda de närmaste dagarna.

Även medierna i Ukraina drabbas av den plötsliga budgetåtstramningen. I Mykolaiv följer NikVesti, lokal publikation bildad 2009, invånarnas vardag och förser dem med livsviktig information, t ex om minor eller återuppbyggnaden, och förser dessutom utländska och lokala journalister med skottsäkra västar. ”Vår uppgift består i ständig vaksamhet och det innebär också konstant övervakning av myndigheterna”, säger Ole Derenuga, chef för publikationen. De arton journalisterna på redaktionen har redan fått känna av minskat stöd från utlandet sedan 2024. Annonser och stöd av läsarna täcker bara 30 procent av budgeten medan subventioner, till största delen från USA (80 procent), svarar för återstoden.

”Detta beslut hotar mediernas oberoende gentemot politiker, oligarker och illegala företag”, säger redaktionschefen Katterna Sereda, som varje vecka får värja sig mot uppvaktningar från casinos och vadhållningsfirmor online. För att överleva hoppas NikVesti på snabb hjälp från EU-kommissionen och på den insamling som *Kyiv Independent* startat. ”Invånarna i vår region, nära frontlinjen och utarmade av kriget, har inte råd med att ta ett abonnemang”, säger Ole Derenuga. ”Men de förtjänar att få information om samhället på oberoende väg – var få tag på vatten, hur undvika minor. Det är en avgörande service.

Kina sörjer inte över Trumps våg av utspel

Harold Thibault, *Le Monde*, 8 februari 2025

Donald Trumps beslut att upphöra med USA:s stöd till NGO:s som försvarar mänskliga rättigheter eller att lämna världshälsoorganisationen WHO eller Parisavtalet om klimatet ger Kina möjligheter att få gehör för sin inställning i olika frågor.

I ett kvartssekel har *China Labor Watch* publicerat avslöjanden om exploateringen av arbetare vid de fabriker i södra Kina som tillverkar Barbie-dockor, om minderåriga praktikanter hos underleverantörer till *Apple* nära Shanghai eller om arbetsförhållandena runt om i Asien på den nya kinesiska ”Sidenvägen”. Organisationen bildades av aktivisten Li Qiang och bygger på ett nätverk av kontakter i Kina. Rapporterna har oftast utgått från det omöjliga i att försvara arbetarnas rättigheter på grund av den kinesiska regimens politik.

Men nu kan Beijing snart få vara i fred. 90 procent av den årliga budgeten hos *China Labor Watch* bygger på ekonomiskt stöd av USA:s federala regering. Och det har Donald Trumps administration tagit bort efter maktskiftet.

Li Qiang förbereder sig således på att upphöra med allt undersökande arbete. ”Det är en enorm gåva till Kina, den kinesiska regeringen torde vara belåten. För oss är det ett hårt slag”, säger den man som själv arbetat vid bandet på en leksaksfabrik i Kina innan han kunde ta sig till USA. Han säger sig känna till andra NGO:s inriktade på Kina som hamnat i samma situation nu, men många av dem har ingen lust att tala ut för att inte alltför mycket understryka sitt beroende av stöd av USA, givetvis öppet mål för motattacker från Beijing. Arbetsgrupper om situationen för uigurer, tibetaner eller dissidenter är också hotade. För Kinas del är det svårt att tänka sig en sådan skänk från ovan som att den stormakt som stödde dessa aktiviteter nu självmant stänger av kranen.

Kina har tills vidare valt att avvakta. Trumps agerande förefaller ju oförutsägbart, men Kina ser nog möjligheter att utnyttja att USA inte längre tänker fortsätta att betala för resten av världen. När dessutom USA:s egna institutioner börjar falla samman i direktsändning kanske heller inte den egna modellens överlägsenhet gentemot andra regimer framstår som så iögonfallande, inte ens de mest repressiva bland dem.

USA:s flackande drar till sig uppmärksamheten

Det som nu sker ger den kinesiska regimen ett andrum. De senaste åren har klart framgått dess brister och oförmåga att klara av politiken med ”zero covid” och den nuvarande ekonomiska försvagning som drabbar befolkningen. USA:s flackande agerande är vad omvärldens uppmärksamhet riktar sig mot nu och kan visa sig vara till fördel för Kina. Den 3 februari rapporterade *New York Times* att dussintals kontraktsanställda vid en avdelning inom utrikesdepartementet med uppdrag att försvara mänskliga rättigheter i auktoritära stater, exempelvis situationen för uigurerna i Xinjiang, blivit avskedade.

Den 5 februari rapporterade *New York Times* att CIA till administrationens personalavdelning per email skickat över en lista med förnamn och initial på efternamn på samtliga som varit anställda mindre än två år, och därmed lätta att avskeda, och som därmed ett land som Kina

kan komma över. De senaste åren har nyrekryteringen inom CIA framför allt varit inriktad på personer med kompetens att hantera hotet från Kina.

För varje dag som går växer listan över internationella organisationer som USA lämnar. Det ser ut som att huvudaktören i det geopolitiska spelet lämnar walk over. Frågor som rör Kina står ofta högt på dagordningen i de organisationerna, men om stormakt nummer ett drar sig undan ökar manöverutrymmet för Beijing.

”Fienden lämnar slagfältet”

Samma dag som Donald Trump tillträdde, den 20 januari, meddelade han att USA skulle lämna världshälsoorganisationen WHO.

Med USA borta blir Kina största bidragsgivare till WHO:s budget. Kina har en annan politik när det gäller internationell hälsovård. Där ingår man hellre bilaterala avtal och satsar på att skapa infrastruktur i form av kliniker än att mer inrikta sig på hur hälsovårdssystemet är uppbyggt och individuella rättigheter. ”Konsekvenserna blir stora, det ger Kina tillfälle att ta över ledarskapet och påverka hur den globala hälsovården byggs upp. Som Kina ser det lämnar fienden slagfältet”, säger Yanchong Huang, specialist på frågor som rör hälsovården vid tankesmedjan *Council on Foreign Relations*.

I april 2018 bildade Kina ett eget organ, *ChinaAid*, som konkurrent till USAID. Nu är detta amerikanska organ på väg att avvecklas och ställt under utrikesdepartementets kontroll. Elon Musks twittrande om att USA:s biståndsorgan ”finansierat forskning om bioteknologiska vapen, som Covid-19, som tagit död på miljontals människor” kunde inte komma lägligare för Kina på årsdagen av att landet missade att rapportera om utbrottet av pandemin.

Det kan också ljusna för Kinas vidkommande när det gäller klimatåtgärder. Kina med 17 procent av världens befolkning är helt klart etta när det gäller koldioxidutsläpp med 35 procent av den totala mängden. Nu kan man framställa sig som bäst i klassen när det gäller förnybar energi och de globala insatserna allmänt då USA:s nye president den 20 januari bestämde att USA ska lämna Parisavtalet.

Även inom FN:s råd för mänskliga rättigheter i Genève kan Kina få ökat svängrum. De senaste åren har det varit forum för hårda bataljer. Västländer, som försvarar grundläggande rättigheter och politisk frihet, har stått mot Kina, som mer betonat sina framgångar i att lyfta sitt folk ur misär och hellre framhåller ekonomiska framsteg än demokratiska. Stormakterna har kämpat hårt för att mobilisera stöd men den 4 februari tillkännagav USA att man lämnar även detta råd.

Kina gör sig ändå inga illusioner om att de fyra kommande åren ska bli någon tebjudning. De ytterligare tioprocentiga tullavgifter som Donald Trump infört trädde i kraft den 4 februari i ett läge då Kinas ekonomi redan andas tungt och behöver exportera för att få utlopp för vad landets fabriker producerar. Beijing hade nog ändå väntat sig något ännu värre, under valkampanjen hade Trump ju hotat med att höja avgifterna på importen från Kina med 60 procent. Det uppfattades också som uppmuntrande att Trump bjöd in Kinas president Xi Jinping till ceremonin vid maktskiftet – nu lät Xi sig representeras av sin vice president – och att blockaden mot TikTok skjutits upp i sjuttiofem dagar i syfte att nå en uppgörelse.

Attacker på internationella normer

Framför allt noterar Kina att Trump valt att sprida sina utrikespolitiska utspel i en rad olika riktningar och inte enbart mot Kina. Visserligen meddelade Panama, som 2017 blev först i Latinamerika med att ansluta sig till projektet med ”den nya Sidenvägen”, den 7 februari att man lämnar det för att blidka Washington. Men attackerna på internationella normer, de verklighetsfrämmande utspelen om att annektera Kanada, Grönland eller Gazaremsan innebär

en avsevärd försvagning av den internationella ordning som Washington sagt sig vara garanten för. USA kommer nu att vara dåligt rustat för att kritisera Kina för att vilja lägga beslag på Taiwan.

Beijing avhåller sig från alla officiella glädjeyttringar och framställer sig i stället som ansvarsfullt. ”Kina tänker inte kommentera USA:s politik. Som alltid kommer vi att utveckla våra relationer med andra länder utifrån respekt för FN-stadgan och dess normer och principer. Vi är likaledes redo att bidra till världsfred och utveckling” sade Guo Jiakun, talesperson för det kinesiska utrikesministeriet, den 6 februari.

Men det är nog ändå så att Kinas utrikespolitiska experter åtminstone för stunden kommit ganska lättvindigt undan. ”Trump talar om Kanada, om Mexiko, om handelsunderskottet med EU. Och han vill inte längre betala för resten av världen eller för NGO:s. Det är inte specifikt riktat mot Kina”, säger Wang Huiyao, ordförande för Kinas center för globalisering, ett institut i Beijing. Han noterar också Trumps önskan om en snabb fred i Ukraina och den roll Kina kan komma att spela vid förhandlingar med Ryssland. ”Han vill köpslå och det vill vi också”, sammanfattar Wang.

Trots det inser man nog att Washington förr eller senare åter kommer att rikta uppmärksamheten mot den enda allvarlig konkurrenten till USA. Men Kina anser sig också kunna stå emot bättre än tidigare. Det som skedde på AI-området med *DeepSeek* är ett exempel och man har också en ökad handel med länder utanför G7, som uppfattas som fientligt sinnade.

Kina tror att USA med sina hot i olika riktningar är på väg att undergräva sin egen ställning. Det säger Yun Sun, chef för Kina-programmet vid den amerikanska tankesmedjan Stimson i en analys i tidskriften *Foreign Affairs*. ”Beijing anser att Washingtons politik av sig självt kommer att undergräva USA:s globala hegemoni, även om man också under tiden kommer att skapa stor oro i andra länder. För Kina handlar det om att vänta tills stormen bedarrat.” Och då har Kina goda utsikter att framställa sig som en stabil faktor, en tillgång för alla som känner sig svikna av USA.

Översättning Björn Erik Rosin –

Lästips

[Trump rivstartar sin nya presidentperiod](#) (artikelsamling 23/1)

[Donald Trumps kapitalism](#) (artikelsamling 27/1)

[Trump hotar omvärlden med straffullar](#) (artikelsamling 5/2)

Svenskspråkig press:

[Trump: Fast besluten att äga Gaza](#) (*Aftonbladet* 10/2)

Timothy Snyder: [Trump och hans folk saknar utrikespolitisk strategi](#) (*DN* 10/2)

[Trump's nya världsordning: Den starkes rätt](#) (*SvD* 10/2)

[Så kan Trumps ståltullar slå mot svenska företag](#) (*SVT* 19/2)

[De ultrarika går in med pengar och kommer ut med makt – och demokratin lider](#) (*Svenska Yle* 9/2)